

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

4 An ratione damni emergentis possit ex mutuo lucrum accipi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

contra omnem actum exteriorem, sed accipitur pro actu exteriori, quo mutuum datur absque vilo pacto accipiendi lucrum ex eo, sed sola spe, & intentione accipiendi.

Sunt igitur tres gradus vsuræ: Vnus, qui solum est peccatum interius: nimirum, cum quis habet voluntatem accipiendi lucrum ex mutuo; sed mutuum non interuenit, quia nihil mutuat. Secundus, quando quis mutuat spe, & intentione lucrum accipiendi ex mutuo; sed nihil paciscitur de lucro sibi solvendo, & hæc dicitur vsura mentalis. Tertius gradus vsuræ est, cum quis mutuat cum pacto expresso, vel tacito accipiendi lucrum ex mutuo: & hæc dicitur, realis vsura. Quare realis vsura dicitur, quoniam in ea re interuenit pactum vsurarium. Mentalis vero dicitur, quoniam non interuenit in ea re pactum vsurarium, sed solum vsuraria intentio.

Secundo diuidi solet vsura realis in expressam, & tacitam. Expressa dicitur, quando est pactum expressum de lucro solvendo: Tacita vero est, quando est pactum tacitum de lucro. v.g. soluitur est Titius mutuo esse vsurus, & modo mutuatans Caius, ait illi: Scis consuetudinem meam in mutuando.

Tertio diuidi solet vsura realis in formalem, & virtualem. Formalis dicitur, in qua interuenit formaliter mutuum cum lucro ex eo. Mutuat Titius Caius centum, vt elapso anno reddat Caius centum, & quinque. Virtualis dicitur, in qua mutuum interuenit solum virtute. v.g. Titius, quia vendit suas merces credita pecunia, vendit eas carius, quam si soluta statim pecunia vendidisset. Est hic mutuum virtute: quia perinde est, ac si mutuasset pretium mercium, vt certo tempore ei solueretur cum lucro. Similiter Titius quia emit merces anticipata solutione, emit eas minoris. Est mutuum hic in virtute: quia petunde est, ac si v. g. centum mutuasset; vt ad certum diem reciperet centum, & decem, quo pretio aestimabatur merces tempore quo tradentur.

Quarto, diuidi solet vsura in vsuras in lucratioriam, punitoriam, restauratoriam. Lucratioria dicitur, quæ sola est propter lucrum ex mutuo. Punitoria dicitur ea, in qua pactum est de pœna aliqua solvenda; si mutuatarius in mora fuerit reddendi mutuum tempore statuto. Restauratoria dicitur, in qua pactum est de solvenda aliqua re ex mutuo ratione damni emergentis, vel lucri cessantis; vel ratione periculi, laboris, vel expensarum, quæ probabiliter creduntur futuræ in recuperando mutuo. De quibus omnibus vsuris est differendum, an sint licite, & quo pacto sit obligatio restituendi id, quod per eas accipitur: nam de singulis sunt aliquæ quæstiones, non solum inter Theologos; sed etiam inter ipsos Canonistas, & Iuris Ciuilis consultos.

An ratione damni emergentis possit ex mutuo lucrum exigi.

CAPVT IV.

DAMNVM emergens dicitur, quod patitur in re nostra eo eo, quod mutuumus. v.g. domus mea minatur ruinam; ad quam fulciendam paratam pecuniam habebam, quam tamen tibi mutuo. Item egebam frumento ad familie mee vsum, pecuniam parauerat ad emendum, quam tibi mutuo. Item volebam pecunijs paratis redimere censum, vel as alienum solueret; & quia eas tibi mutuo, censum non redimo, vel ex ære alieno maiores mihi expense proveniunt.

Communis est omnium Theologorum, & Canonistarum sententia ratione damni emergentis posse lucrum exigi ex mutuo. Ita S. Thom. 2. 2. quæst. 78. art. 2. ad 1. c. q. 77. art. 1. Ratio est manifesta: quia quisque potest se indemnem seruare, nec tenetur alteri subuenire cum damno notabili nostro. Est tamen notandum tria requiri in huiusmodi damno emergente. Primum est, vt reuera mutuum sit causa damni. v.g. domus mea indiget reparacione, nec habeo alias

Instit. Moral. Pars 3.

pecunias ad eam reparandam, nisi quas tibi mutuo, tunc mutuum est causa damni. Si tamen alias habeo pecunias, quibus eam possim reparare, vel meus amicus statim mihi offert alias ad eam reparandam, tunc damnum mihi non provenit ex mutuo. Item, si eram alioqui venditurus merces meas credita pecunia, non possum lucrum exigere eo, quod tibi eas vendendo credita pecunia; quia siue tibi, siue alteri, oportebat me eos hoc modo vendere. Item si eram iturus Florentiam ex Vrbe, & alius conducit meam operam, vt Florentiam contendam, non possum in pactum deducere, vt mihi soluat periculum latronum, quod subibo eundo ex vrbe Florentiam, quia cum alioqui essem iturus, subituras eram huiusmodi periculum in itinere.

Primo queritur, Titius mutuo centum accepit à Caio sub vsuris, & deinde Seius petit mutuo à Titio totidem centum, potest ne Titius illa centum mutuae Seio, eo pacto, vt Seius soluat Caio vna cum sorte vsuras, quas Titius erat soluturus Caio? Duæ sunt opinioniones: Prima asserit esse huiusmodi pactum illicitum, quia Titius lucrum exigit ex mutuo, nec videtur posse excusari ratione damni emergentis. Sic Almainus in 4. distinct. 15. quæst. 2. & Monaldus citatus ab Ang. verb. vsura 1. num. 23. Secunda opinio, huiusmodi pactum ait esse licitum. Sic Angelus loco citato, ubi pro hac opinione citat. Calder. Ioannem Andr. Sic etiam Siluest. verb. vsura 1. quæst. 20. & citat Archidiac. Sic etiam Maior, in 4. distinct. 15. quæst. 29. in 7. argumento. Quidam vero distinguunt, dicentes huiusmodi pactum esse licitum, si causa ob quam Titius mutuum accepit sub vsuris à Caio, perseverat; quia tunc Titius mutuando Seio, damnum patitur: si vero causa non perseverat, aiunt non esse licitum.

Sed dicendum est, opinionem secundam simpliciter esse veram; quia reuera Titius mutuando Seio, potest se indemnem seruare: vnde lucrum, quod exigit à Seio, accipit ratione damni emergentis. Item nullam mutuum facit Titius Seio, dicendo ei: Si vis, vt tibi mutuem has pecunias, eas accipe cum eodem onere, quo mihi sunt data.

Secundo queritur, An fideiussor, qui pro debitore compulsus est accipere mutuum sub vsuris, vt satisfaceret creditori, possit vsuras, quas soluit creditori, repetere à debitore? De hac quæstione Ang. verb. vsura 2. num. 19. c. verb. Fideiussor, num. 16. Siluest. eod. verb. quæst. 13. qui ex sententia Ioan. Andr. & Panor. Respondent distinguendo: si fideiussor solum se obligauit pro debitore ad debitum solvendum, & reuera vsuras soluit, vt satisfaceret creditori, tunc non habet ius repetendi eas à debitore; quia sibi imputet, si quidem sponte sua soluit vsuras, cum non esset alioqui obligatus. Item; si vt satisfaceret creditori, promisit se soluturum vsuras simpliciter, absque iuramento, & postea soluit vsuras simpliciter promissas, tunc etiam non habet ius repetendi eas à debitore; quia etiam tunc sponte sua soluit eas: nam simplex promissio vsuratum non habet vim obligandi promittentem. Si vero soluit vsuras, quas promissit cum iuramento se soluturum, tunc habet ius repetendi eas à debitore.

Cæterum hæc distinctio solum videtur habere locum in foro exteriori: nam in interiori foro fideiussor ius habet repetendi à debitore vsuras quas soluit, siue ex iuramento, siue ex simplici promissione; vt pro debitore satisfaceret creditori. Nam fideiussor damnum patitur sub vsuris accipiendo ad soluendum creditori pro debitore: & non est credendum, quod fideiussor solum se obligauerit ad debitum soluendum, sed se obligauit ad illud soluendum in quocunque euentu, & quomodocunque possit, etiam si oportuisset mutuum ab alio accipere sub vsuris.

Tertio queritur, Titius debitor non soluit tempore constituto, & ob id Caius creditor compulsus est sub vsuris accipere tantum, quantum erat debitum: An teneatur solvere huiusmodi vsuras ratione damni emergentis? Respondet Ang. verb. vsura 1. num. 20. tenetur, quia Titius fuit in mora soluendi, & ob id Caius passus est damnum, accipiendo

V

mutuum

mutuum sub usuris. Sed notat etiam Angelus requiri Primo, ut Caius creditor accipiat mutuum sub usuris necessario, & propter usum necessarios: non enim tenetur Titius soluere usuras, si Caius accepisset mutuum solum ad usum voluntarios, non vitales, vel necessarios. Secundo, dummodo Caius creditor monent Titium, se velle mutuum, ab alio accipere sub usuris; quia fortassis Titius debitor de hoc motus, vel soluisset debitum, vel alio modo prouidisset, ne Caius creditor damnum pateretur.

*An ex mutuo lucrum possit exigitatione
lucris cessantis.*

CAPVT V.

DE hoc lucro cessante sunt duae opiniones. Prima, asserit non posse in pactum deduci, ut lucrum cessans soluatur ex eo, quod mutuum alteri. Sic Innocentius in *cap. fin. de Vsuris*. Ioan. Andr. & Ioan. Calde. Petrus de Anch. Ant. de Butrio, *ibid.* Laur. de Rodolph. in *cap. Consuluit, de Vsur. par. 2. quest. 2.* Aymon. *consil. 389.* & hanc sententiam. Secutus est Sorus, *lib. 6. de Iustitia, quest. 1. art. 3. conclus. 4.* cui videtur fauere S. Thom. 2. 2. *quest. 78. art. 2. ad 1.* ubi ait, licere ratione domini emergentis lucrum accipere, non tamen ratione lucris cessantis. Idem Durand. 3. *dist. 37. quest. 2. ad 1.*

Secunda est opinio asserentium lucrum cessans in pactum posse deduci, ut ex mutuo soluatur. Sic Conrad. *De Contractibus, quest. 30.* Caiet. 2. 2. *quest. 78. art. 2. ad 1.* Almain. in 4. *dist. 15. quest. 2.* Adrian. in 4. *de Restitutione, questione qua incipit: Quia tactum est de interesse.* Gab. in 4. *dist. 15. quest. 11. art. 1.* Notab. 2. Maior. *cod. lib. 6. dist. quest. 30.* Medina, *quest. 3. de Rebus per usuram acquisitis.* Angel. *verb. Vsuris, t. num. 16.* Siluest. *cod. verb. quest. 19.* Nauat. *cap. 17. num. 211.* Anton. *par. 2. tit. 7. cap. 7.* Couar. *lib. 3. var. resol. cap. 4. num. 5.* ubi citat pro hac sententia, Hostiensium, & Abbatem, in *cap. Salubriter, de Vsur.* Ananiam, in *cap. Conquestus, de Vsur.* Atchid. in *cap. Vsuris, 14. quest. 3.* citat etiam Dec. Alexand. & Romanum.

Hac secunda opinio est communis, & vera: nam lucrum, quod mihi cessat, ex eo, quod mutuo tibi, est pecunia aestimabile, cum sit in spe, & parum distet a damno emergente. Si ergo est licitum iustum exigere ratione damni emergentis, sequitur etiam, ut possim licite exigere lucrum, quod mihi cessat: non enim solum damnus est, quod patimur in bonis, iam re acquisitis, sed etiam, quod patimur in bonis spe habitis. Item si Titius petat ab operario, qui in singulos dies suas operas locare solet, ut non locet hodiernam suam operam, sed in gratiam ipsius Titij aliquid aliud faciat, iure potest operarius a Titio exigere mercedem diurnam, quam accepisset, si operam suam locasset. Similiter si in gratiam meam faber aliquis sua instrumenta fabrilia commodasset, iure potest a me exigere totum lucrum, quod illi cessat. Item piscator potest vendere iactum retis: ergo si meis precibus destitisset a iacendo reti, iure potuisset exigere lucrum, quod acquirere posset ex iactu retis.

Notandum est in primis, conuenire inter omnes Auctores, posse lucrum cessans exigi, quando eumque quis mutuat inuitus. V. g. Mutuo ego Titio; quia mihi minatur interitum, vel alia graua mala, licet minora morte. Item mutuo Titio; quia vult Rex, aut Princeps, ut mutuem, alioqui, nisi mutuem, timeo probabiliter Regis, vel Principis iram. In his casibus, & similibus dicitur inuitus mutuari. Item conuenit etiam inter Auctores, quod si ab initio, cum ego mutuo, fiat conuentio, ut si mutuatarius statuto tempore mihi non soluere, teneatur mihi soluere lucrum cessans ob moram restituendi mutuum: in hoc casu licitum esse mihi huiusmodi lucrum cessans exigere; quia est veluti poena ob moram solutionis, & quia post moram praedictam lucrum cessat mihi mutuo. Tota igitur difficultas inter Auctores est, An quando sponte mea mutuo ex charitate, & beneuolen-

tia, item ob preces mutuatarij, licite possim in pactum deducere, ut mihi soluatur lucrum cessans: & in hoc sunt duae illae praedictae opiniones, quarum posterior, ut communis, & vera, est sequenda.

Secundo notandum, conuenire inter Auctores, requiri aliquas condiciones, ut lucrum cessans licite exigatur. Prima est, ut reuera pecunia, quam mutuo, sit parata, & destinata negotiationi, ex qua possim lucrum reportare: alioqui enim lucrum mihi non cessat. Quid si hanc pecuniam, iniquis, habeo destinata negotiationi, & nihilominus alias pecunias habeo ociofas, ergone etiam tunc potero lucrum cessans exigere? Respondetur, posse me exigere, si quidem mutuo hanc pecuniam, quam negotiationi exposui, vel destinavi; non enim teneor, vel hanc extrahere, vel ex alijs pecunijs mutuari.

Quares deinde; Quid si animum mutem, ita ut pecuniam, quam prius animo meo destinaueram negotiationi, amplius negotiationi non destinem? Respondetur, tunc non posse me lucrum cessans exigere; quia pecunia illa definit esse exposita, aut destinata negotiationi, & consequenter lucrum mihi non cessat ex mutuo.

Secunda conditio est, ut lucrum habeatur in spe certa, siue probabilis: nam si reuera nulla spes est habendi, lucrum non cessat propter mutuum.

Tertia conditio, ut lucrum solum exigatur, quantum speratur futurum deducit impensis, periculis, & laboribus, & proinde minoris aestimatum, quam si iam esset re habitum: nam fructus, qui solum spe habetur, minoris est pretij, quam fructus in re. Quarto ut moueatur mutuatarius, de eo lucro.

Quares, an praeterea requiratur etiam, quod quidam, ut Maior, Siluester, Angelus, requirunt, ut is scilicet, qui mutuat, malit negotium, quam mutuari? Respondetur, hoc non requiri; quia huiusmodi intentio licet possit esse contra charitatem, nullatenus tamen est contra iustitiam; parum enim refert habere hanc intentionem, an non, si quidem, ut diximus, lucrum cessans licite exigi potest.

Quares etiam, an requiratur, ut non sit obligatio ex praeccepto mutuandi? Maior requirit, Siluest. Angel. Respondetur, neque hoc requiri: nam siue ex consilio, siue ex praeccepto mutuemus, licite exigimus lucrum cessans, quia praecceptum mutuandi solum est charitatis: non iustitiae, & lucrum cessans ex iustitia possumus exigere.

Dubium est, quo tempore lucrum cessans possit in pactum deduci, ut solui debeat: hoc nil est aliud quam quaerere, An possimus exigere statim, ut soluatur in fine mutui, an vero solum possit exigi, ut soluatur in fine mutui? Ut respondeamus, notandum est, pactum posse fieri tripliciter ab initio mutationis. Primo, ut tunc aestimetur lucrum cessans, quanti aestimauerit illud vir bonus, & prudens: si conueniat inter Titium mutuantem, & Caium mutuatarium (Dabis mihi ratione lucris cessantis, quod mihi cessat ex hoc, quod tibi in mutuo, quantum iudicauerit Scius) Deinde ut tanta lucris portio soluenda constituatur, quanta futura esse certo, aut probabiliter creditur lucris cessantis utilitas. V. g. Si Titius operarius solitus locare suas operas diurnas certa mercede, dicat Caio, Quia ob obsequium tuum desisto a locandis meis operis diurnis, dabis mihi duos Iulios Italicos, quia totidem soleo quotidie meas operas locare. Tertio, ut tanta lucris portio soluenda decernatur, quanta probabiliter creditur futura alioqui esse lucris cessantis: ita, ut quia fortassis lucrum cessans esset maius, & fortassis etiam minus, ob dubium, & incertitudinem statuatur media quaedam portio inter illa duo extrema. Sit exemplum: Titius mutuat Caio centum, ex quibus si negotiationi exponeret, ut destinauerat, poterat lucrificare octo, & poterat etiam solum lucrificare quatuor: & ideo propter dubium conuenit inter eos, ut Caius soluatur Titio ratione lucris cessantis, quinque, aut sex.

Secundo notandum, aliquando fieri pactum, ut ratione lucris cessantis soluatur id, quod postea deprehenditur mutuatorem desisse lucrificare ex eo quod mutuaui.

Tertio notandum, aliquando ab initio mutationis cer-